[10] Плутарх. Изида и Озирис.- К., 1996, с.48.
[11] Лукиан. О пляске//Избранная проза. – М., 1991 с.77.
[12] Котовская М.П. Синтез искусств. Зрелищные искусства Индии. – М., 1982, с.55.
[13] Ницше Ф. Так говорил Заратустра//Ницше Ф. Собр. соч. в 2-х т. – Т. 2. – М.,1990, с. 29 –30.
[14] Батай Ж. Внутренний опыт. – СПб.,1997, с.193.
[15] Leew, van der G.. Sacred and Profan Beauty, p. 26,29.
[16] Біблія. Вихід.15:20.
[17] Leew, van der G.. Sacred and Profan Beauty, p.50.
[18] Цит. за: Подорога В. Феноменология тела. М.,1995, с. 194.

Сабадаш Ю.С.
Приазовський держ. технічний ун-т

Творчо-пошуковий характер естетичної концепції М.Реріха

Микола Костянтинович Реріх був одним з небагатьох у XX столітті, хто розумів смисл істинної Культури та її космічну роль в людській еволюції. Він збагнув її філософське значення і прагнув у своїй творчості показати це іншим.

Один з найбільших філософів М.О. Бердяєв, чиї погляди багато в чому збігались з реріхівськими, дав таке визначення Культурі: "Культура пов'язана з культом предків, з переданням і традицією. Вона сповнена священної символіки, в ній даються знаки та подоби іншої, духовної діяльності. Будь-яка Культура (навіть матеріальна Культура) є Культура духу, будь-яка Культура має духовну основу – вона є продукт творчої роботи духу над природними стихіями"[1].

І ще:» В більш глибокому розумінні – Культура вічна, антична культура занепала і ніби померла. Але вона продовжує жити в нас як глибоке нашарування нашого єства. В епоху цивілізації Культура продовжує жити в якостях, а не в кількостях, вона йде в глибину"[2].

В цих двох фрагментах Бердяєв зумів охопити найістотніші особливості культури як яскраво вираженої категорії духу.

Реріх же не лише розгортає та поглиблює особливості Культури, підмічені Бердяєвим, але і вводить чимало невідомих нам до нього понять та визначень. Його нариси про Культуру можна назвати філософсько-художніми. В них чіткість наукового мислення органічно поєднується з поетичною образністю форми. "Культура, - вказує Микола Костянтинович в одному з нарисів, - є пошанування світла. Культура є любов до людини. Культура є благоухання, поєднання життя і Краси. Культура є синтез вивищеності та витонченості досягнень. Культура є зброя Світла. Культура є порятунок. Культура є двигун. Культура є серце. Якщо зберемо всі визначення Культури, ми знайдемо синтез дійового Блага, вогнище освіти та творчої Краси"[3].

До сфери Культури ми можемо віднести насамперед ті прояви людського духу, які ніби самі собою виливались з таємничих глибин самої людини і були природні для неї. Вони мали природний характер, без них людина не могла б залишатись людиною. Пісня й музика, мистецтво в усіх його проявах, різноманітні культи, етичні моменти, поезія й багато чого іншого, здавалось, з'явились разом з людиною, росли й розвивались паралельно з її свідомістю. На відміну від матерії цивілізації, створюваної людськими руками та розумом, дух Культури складався ніби сам собою, створюючи дивовижні й прекрасні візерунки Великої творчості. Культура, на відміну від цивілізації, є системою духу, котра самоорганізується і діє в узгодженні з рівнем та якістю енергетики цього руху. Або, іншими словами, самоорганізація духу є формою існування Культури.

"Духовність, релігійність, - пише Микола Костянтинович, - подвиг, героїзм, доброзичливість, мужність, терпіння та всі інші вогні серця – хіба не розквітають вони в Саду Прекрасному? Кожне відвернення від Прекрасного, від Культури приносять руйнування та розкладання"[4].

Називаючи Культуру "Садом Прекрасним", Реріх ставить в ній на перше місце Красу як енергетичний закон гармонії духу. "Усвідомлення Краси врятує світ", - повторив він з невеликою поправкою слова Достоєвського. В цій формулі міститься практично увесь смисл Космічної Еволюції, що йде від хаосу до порядку, від простого до складного, від системи до Краси. Краса пізнається людиною лише через Культуру, енергетичне поле якої і є джерелом Краси. Краса як категорія духу витончує матерію життя і енергетику людини. Головна мета творчості Миколи Костянтиновича – виховання Красою. Образотворчими, педагогічними та іншими засобами він прищеплював любов до рідної історії й культури, до природи й мистецтва, бо без цієї любові прекрасне не може увійти в душу. Краса ж в розумінні Миколи Костянтиновича повинна бути дієвою, тобто спонукати до творчої праці, до творення нових цінностей.

"Треба раз на завжди зрозуміти, що одухотворююча сутність Прекрасного не має нічого спільного з розкошами. Прекрасне – це не є святковий відпочинок, це не є гість випадковий. Прекрасне – це шляхетний водій усього нашого життя"[5].

В красі ми об'єднані,
Красою ми молимось,
Красою ми перемагаємо[6].

"Реальна переможниця в житті – Краса"[7], - справедливо визначає Микола Костянтинович. Він пише про великого Леонардо да Вінчі, який порівнював художника, творця Краси, з Богом. "Продовжуючи те, що почав Бог, - писав він в своїх настановах, - прагни примножити не справи рук людських, а вічні творіння Бога. Ніколи нікого не наслідуй. Нехай буде кожен твій витвір немов би новим явищем природи"[8].

Потрібно з'єднати в одне ціле розуміння краси світів, в яких мешкає людина, в єдине поняття Гармонії, що складає головний аспект буття людини на Землі.

Краса створювана має будівниче начало, її роль важлива як підмурок світобудови. В ній полягає найвищий сенс, закладений Творцем. Можливість відображувати інше буття в розмаїтих формах мистецтв дозволяє розвиватись людині і вдосконалюватись. Через усвідомлення краси досягається очищення свідомості, виникає прагнення збагнути істинний смисл буття.

Високе мистецтво відкриває шляхетні якості внутрішнього світу людини, допомагає очищати та налаштовувати душу, сприяє взаєморозумінню та співробітництву.

Думка завжди спрямовувалась за грань видимого, поєднуючи часи, оживляючи світи та легенди, пробуджуючи героїв, породжуючи образи інших світів - чи то нехай буде "Слово про похід Ігорів", велична філософія Сковороди, філігранність шевченківських чи пушкінських строф, витончений аромат лірики Л.Українки, твори Данте, героїзм музичних драм Вагнера, фантазії Гофмана, лабіринти роздумів персонажів Достоєвського, натхненні творіння Гете або Шекспіра. Але і в іконах Рубльова, в фресках Діонісія, в полотнах Леонардо да Вінчі, Ель Греко, Нестерова, Реріха та багатьох інших майстрів сяє космос вивищених душ. А які незрімі простори відкривають нам хорали Баха, симфонії Бетховена, сонати Моцарта, концерти Рахманінова, звуко-кольорові містерії Скрябіна.

Мистецтво допомагає Культурі плекати пам'ять поколінь, об'єднувати численні прояви людської особистості, виховувати почуття співпричетності до вічного.

Краса багатолика, всепроникаюча, вона - рушійна сила нашої еволюції, її провідне начало.

"В Красі з'явиться Безмежність, - сказано в Живій Етиці. - В Красі озаряться вчення шукачів духу. В красі не злякаємось явити правду волі. В красі матерію перетворимо на веселку. Немає неподобства, котре не потонуло б в променях райдуги розкладення. Нема кайданів, які не розкладуться в свободі Краси.

Як знайдемо слова торкнутись світобудови? Як скажемо про еволюцію форм? Як піднести свідомість до вивчення підмурків? Як посунути людство до наукового усвідомлення світів? Кожне усвідомлення народжується в Красі"[9].

? ще: "Зрозумійте - немає речей, немає рішення, немає гордості, нема покаяння, є вона, краса. В ній путь ваша"[10].

Спектр розуміння і сприйняття краси в нашому щільному світі величезний і безмежний. Кожний індивідуум має свій світ краси (якщо, звичайно, має). Краса, в її істинному розумінні, являє собою тонку і високовібраційну енергетику і є не тільки найважливішим фактором в еволюції людства, але й уособлює собою творчу силу в космосі як такому. Вона виникає в таємничому просторі Космічного Магніту, де в неозорому океані енергій виникають і руйнуються незліченні форми розмаїтих станів матерії.? тільки вона, Краса, надає їм стійкість та еволюційну довершеність. Сам же Космічний Магніт, будучи серцем і розумом світобудови, творить і дає за суворими законами Краси. Всі космічні

веління відповідають цій Красі. Всі проявлені форми несуть в собі енергетику цієї Краси. Краса, вміщуючи в собі гармонію енергетики, перетворює хаос в космос на всіх рівнях, починаючи з світів різноманітних станів матерій і кінчаючи духом людини, який вона обдаровує здатністю створювати найголовніше в її житті - культуру, існування якої без цієї краси неможливе.

Філософ Павло Флоренський так визначає Красу: "Краса є Краса і розуміють її як життя, як творчість, як реальність"[11].

Реальність - поняття, яке Флоренський вводить у визначення Краси, є символом того глибинного і потаємного, без якого ця Краса не може існувати, але яке лишається для багатьох ще неусвідомленим і незбагненним. Бо сама Краса є тим таємничим подихом інобуття, з якого вона проливає в глибини нашої щільної матерії те Світло, без якого були б неможливі ні еволюція цієї матерії, ні її перетворення в енергію духу.

"В нас самих, - пише Флоренський, - покрив зримого миттєвостями розривається, і крізь його розриви віє незримий, нетутешній подих: і інший світ розчиняються один в другому і життя наше поспіль збурюється на кшталт того, як коли підіймається над жаром гаряче повітря"[12].

Сприйняття Краси формує в людині "філософське й витончене споглядання світу". Культура як така не існує без творчості. Бо саме творчість і є та енергетична серцевина, без якої самоорганізуюча система духу не може просуватись (рухатись) від простого до складного, від щільного стану до витонченого. Творчість споріднює земну людину з Богом – творцем і вказує їй тим самим еволюційний шлях в зоряних просторах Космосу. Саме творчість як явище Культури в найширшому її понятті дає можливість співпраці з Високою Космічною Ієрархією. Енергетично підсилена "мовою серця", вона народжує для самого творця можливість прориву в незвідане, в Безмежність. "Мова творчості і є та сама загальнолюдська мова, котру розуміють серцем. А що може бути світлоноснішим, взаємозрозумілішим, ніж мова серця, перед яким всі звукові наріччя є убогими і примітивними? Тільки творчість в усьому її розмаїтті вносить мирний, об'єднавчий струмінь в усю життєбудову. І той, хто, незважаючи на оточуючі ускладнення, прагне йти по цьому шляху світла, той виконає це нагальне завдання еволюції"[13].

Такі високоенергетичні явища людського духу, як сердечність та любов, є невід'ємною частиною культури як такої. Без цих якостей, справедливо стверджує Реріх, немає культурної людини. В реріхівській багатій і різнобарвній палітрі Культури не існує місця бездуховним, сухим "освітянцям", немає місця тим, хто знає, якою виделкою їдять рибу, але не має жодного уявлення про ті Вищі Сили, що містяться в ній самій.

Істинно культурна людина, вважає Микола Костянтинович, має бути людиною розширеної свідомості, яка здатна осягнути сенс життя і закономірність всесвіту, людиною, яка слугує людству та втіленню людського братства на землі.

Отже, Культура для М.К. Реріха – це найвище, найчистіше й широке значення нами всієї людської сутності. Тому й поняття культури

для нього є чимось святим, тому й слово Культура Реріх часто пише з великої літери. Культура для нього Чаша Грааля, тобто найвище поняття, до якого ми повинні спрямувати всі наші кращі, творчі думки.

Дослухаючись всім серцем до прагнень, турбот та катастроф людства, котре постійно перетворюється, Реріх зрозумів, що необхідно очистити культуру шляхом очищення та перетворення людської свідомості. Треба допомогти зрушенню свідомості, спрямувати у правильне русло. Треба відродити початкове значення культури, треба внести в життя її високе, оздоровлююче розуміння. Треба осяяти культуру світлом духовності.

Так Реріх дає нове, одухотворене поняття культури. Це поняття культури для Реріха є – служіння світу. " Культура має два корені, перший – друїчний ... Культ завжди залишається шануванням Благого Начала, а слово Ур нагадує нам давній східний корінь, котрий означає Світло, Вогонь"[14]. Отже, Культ-Ур може означати шанування Світла.

Якщо культура для Реріха є світло духу, а в останньому для нього відображається краса, знання та любов, то культура є всі найвищі, духовні й матеріальні цінності, все, що сприяє розвиткові духовного світла в людині. Вона синтез і співпраця між усіма видами різноманітних людських цінностей. Адже в Світлі поєднуються всі кольори і відтінки. Тому й широке поняття культури вбирає в себе велике розмаїття життя в єдності.

Культура поважає й оберігає індивідуальність і закон індивідуальної свободи. І що багатозвучнішою буде тональність культури, то могутнішою й прекраснішою буде культура, тим більше можливостей для співробітництва й еволюції для неї відкривається. Саме тому, поряд з індивідуальним і національним характером культури, її ознакою є також універсальність та міжнародність: "Ідеали вищої культури скрізь тотожні, ні океани, ні гори не можуть заважати дружнім устремлінням людства"[15].

Непохитна переконаність Реріха, що культура повинна ошляхетнювати все суще, що вона повинна перетворити життя в сяйві подвигу. Духовна еволюція кожної людини повинна базуватись на культурі. Не зростаючі в духовній культурі, як на сонці, людське життя втрачає свою основу і свій сенс. Бо що ж інше може дати виправдання нашому життю, дати "право на існування", як не накопичення у нашому житті скарбів культури?

Це була саме культура, котра сприяла всьому розвитку і добробуту людства і народів. Відродження й розквіт людської історії, вказує Реріх, проходять там, де зростала традиція вшанування культури.

Тому М.К. Реріх переконано вірить в прийдешню місію культури. Бідування людства мають місце через те, що воно відступилось від культури. В культурі найсправжніший порятунок, порятунок для людства. Культура дає людству мову міжнародного взаєморозуміння, вона об'єднає людство. Тому недарма культура, так само як і краса, здається Реріху найвищою панацеєю, яку знало людство.

Цілителем лиха і криз сучасної епохи, на глибоке переконання Реріха, стане оновлення розуміння істинної культури і утвердження її в

свідомості людства. Історія свідчить нам, "яким чином цілі нації оминули кризи, що насувались на них, звертаючись до благодійних джерел Культури"[16]. Адже Культура для Реріха життєдайне й оздоровлююче начало, творчий і гармонізуючий принцип.

Ось чому Реріх з такими світлими, одухотвореними почуттями дивиться на Культуру як на силу, що рятує, прикрашає, відроджує світ, він вірить, що її велика місія, котра запалить всі свідомості, виявиться тільки лише в майбутньому. Ось чому Реріх складає клятву вічної вірності Культурі.

"Ми стомились від руйнації і взаємного нерозуміння. Тільки Культура, тільки всеузагальнюючe поняття Краси і Знання можуть повернути нам загальнолюдську мову. Це не мрійництво. Це спостереження досвіду сорокадвохрічної діяльності на поприщі Культури, Мистецтва, Науки... Не одна нація, не один клас з нами, але всі сили-силенні людські, бо, зрештою, серце людське відкривається для Краси творчості[17].

Люди справжньої культури для Реріха не мрійники, а втілювачі своїх найвищих і найпрекрасніших думок і мріянь. Реріх постійно напучує уникати всього абстрактного, всього, що немає зв'язку з живим життям, мислити конкретними формами і прагнути негайно реалізувати свою думку. Призначення і сенс життя людини культури – служити культурі, допомагати їй всюди творити культуру. Але культура це зовсім не абстракція. Культура аж ніяк не абстракція, культура є органічно конкретне, творче виявлення. Люди культури хоча і є великими ідеалістами, але для Реріха справжній ідеалізм то практичний реалізм.

Далі, люди культури є людьми великого ентузіазму, бо "культура не може квітнути без ентузіазму". Цей ентузіазм для Реріха не фанатизм, але полум'я чистого серця, синтез знання, що воно накопичило у своєму житті. Люди культури готові в будь-який час віддати всього себе на Загальне Благо, вони безнастанно й самозречено працюють на благо Світла Культури, вони працюють над оздоровленням усього життя. Розуміючи, що сам наш час став таким динамічним, що потреби людства такі поквапливі й невідкладні, вони розуміють також, "наскільки все повинно бути зроблено квапно, і жодна хвилина не повинна бути втрачена в інтересах суспільного блага". Квапливо будувати й творити нову державу культури на землі, квапливо накеровуватись до істинного знання й краси і негайно відтворити їх також і в житті. Так Реріх закликає до концентрованої, колосальної активності на благо людського майбутнього.

Будучи великими ентузіастами, діячі великої культури є також великими оптимістами. Бо вони вірять в перемогу Світла Культури, вони вірять в Світ Нової Культури. Бо Культура, на їхнє переконання, буде тою силою, котра оновить світ.

Разом з утвердженням позитивного в кожній особистості треба відзначити також велику терпимість, яку Микола Костянтинович вважає необхідною для кожної культурної людини. В своїй статті "Терпимість" він суворо карає фанатичну нетерпимість. "Нетерпимість – ознака ницості духу," – цитує він з Учення Живої Етики. "В нетерпимості полягають

задатки найгірших дій. Нема місця явищу, зростання духу, де гніздиться нетерпимість і т.ін. Історія нам показує, що похмура нетерпимість руйнувала найвищі культурні цінності. Де немає терпимості, там не виявляється також розуміння душі іншого і довіри, там немає й людинолюбства"[18]. М.К. Реріх противник применшення й заперечення будь-якого, бо це було б некультурно й страмотно. До такої взаємної терпимості і розуміння Реріх закликає особливо працівників на ниві культури: "При взаємних зустрічах священно треба оберігати гідність культури. Будь-яка сварка вже буде ознакою а-культурності. Будь-який сумнів в правоті співбрата також буде досить антикультурним. Будь-яке бажання примусити мислити по-своєму рецепту – не може слугувати ознакою культурності"[19].

Поряд з терпимістю Реріх закликає до дружелюбності. Дружелюбність і доброзичливість до всього живого, до живих істот несе в собі мир і любов. Вона є творчим началом, котре оновлює життя невпинним витворюванням і будуванням: зичливі думки про іншого вивищують і творять іншого. Реріх розумів, що ніколи ще світ не потребував дружелюбності такою мірою, як в наш час, коли стільки бентежного взаємонерозуміння, взаємного заперечення.

Тільки терпимість та дружелюбність – можуть привести до взаємного співробітництва і розуміння. Єдино в терпимості та чутливості гармонізоване сприяння може розкрити можливості найширшому, найодухотворенішому синтезу культурних цінностей.

Коли Реріх говорив про світ через культуру, він мав на увазі набагато більше, ніж загальноприйняте значення цього слова. Для нього культура мала священний смисл. Вона символізувала загальну суму творчих здібностей людини, що виявляються в божественній тріаді краси, істини і добра. Для Реріха культура не була простим синонімом особистотуальної і суспільного такту, або інтелектуальної переваги та формального релігійного благочестя. Вона не означала пасивне існування, бездіяльність або спокій. Він говорив, що "надія на спокій завжди змушує людей забути про найвище". І його хресним походом було – повернути нашій цивілізації це найвище.

Тому культура, як її розумів Реріх, означає інтенсивне творче життя на духовному фронті, з метою наблизити більш світлий і плідний спосіб життя. Це моральний еквівалент війни, котрий психолог Вільям Джеймс ставив умовою для встановлення постійного миру на землі.

Реріх для просування нового світового порядку через культуру запропонував Прапор світу, і культурний Пакт миру. Прапор білий, з трьома червоними кулями в центрі, які символізують мистецтво, науку й релігію.

Вони обведені колом, що вказує на їхню приховану єдність. Цей символ уособлює також минуле, сьогодення та майбутнє, які оточені колом вічності. І Реріх відбивав у своєму житті і працях цей символ, в його подвійному значенні, як художник і вчений він увічнював древню мудрість,

дивлячись прямо на розкриття майбутнього і робив осяйним і плодоносним живе, трепетне сьогодення.

Думка про мир через культуру виникла ще в 1904 році. 1933 року в Вашингтоні відбулась Третя міжнародна конференція Пакту і Прапору Миру, де були представлені 35 країн. А два роки потому у Вашингтоні Сполучені Штати і всі 20 латиноамериканських країн підписали договір Пакту Реріха, а в 1937 році аналогічну угоду уклали і Прибалтійські країни. Він також ліг в основу Гаагської конференції 1954 року про захист культурних цінностей в разі військового конфлікту.

Примітки

---

[1] Бердяев Н.А. Смысл истории. - М., 1990, с.166.
[2] Там само, с.172.
[3] Рерих Н.К. Культура и цивилизация. - М., 1994, с.41.
[4] Там само, с.82-83.
[5] Там само, с.41.
[6] Цит.по кн. Держава Рериха. - М.,1993, с. 15.
[7] Рерих Н.К. Культура и цивилизация. - М., 1994, с.28.
[8] Там само, с.87.
[9] Живая Этика: Озарение. Ч.3. V.1. - М., 1992, с.87.
[10] Листы Сада Мории: Зов. - Париж., 1923. - 26.07.22.
[11] Флоренський П.А. Избранные труды по искусству. - М., 1996, с.294.
[12] Флоренський П.А. Иконостас. - М., 1994, с.37.
[13] Рерих Н.К. Культура и цивилизация. - М., 1994, с.49.
[14] Рерих Н.К. Твердыня пламенная. - Нью - Йорк., 1933, с.17.
[15] Рерих Н.К. Нерушимое. - Рига., 1936, с.61.
[16] Рерих Н.К.Держава Света.Священный дозор. - Рига.,1992, с.44.
[17] Рерих Н.К. Нерушимое. - Рига., 1936. - с.10.
[18] Живая Этика. - М., 1992. - с.41.
[19] Рерих Н.К. Нерушимое. - Рига., 1936. - с.18.

Гуменюк Т.К.
канд. філос. наук, доц.

"Чуже безсоння": репрезентація дійсності у постмодерністському мистецтві

В одній з найкращих галерей "Триптих", розташованих на Андріївському узвозі, відкрилась виставка комп'ютерної фотографіки двох київських художників Наталі Фандікової та Олександра Калмикова – з чудовою назвою "Чуже безсоння".

Сама назва та найновітніша художня форма (комп'ютерна фотографіка) спонукає до роздумів щодо проблем репрезентації дійсності в контексті "пост сучасного" мислення та постмодерністської естетики. Французький філософ Ж.-Ф.Ліотар взагалі вважає, що постмодернізм "згадує" свій культурний анамнез подібно до пацієнта під час психоана-

87
А43

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

(Альманах)

Збірник наукових праць

Маріупольський державний університет
АБОНЕМЕНТ наукової та художньої літератури
м. Маріуполь

Київ
Товариство "Знання" України
2000

Маріупольський державний університет
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
м. Маріуполь

ББК 87
А43

Затверджено до друку Вченою Радою Київського державного лінгвістичного університету

22-00

Включено ВАК України до переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з філософських наук. Постанова ВАК України №1-05/7 від 09.06.1999 року. Бюллетень ВАКу України №4, 1999р.

Рецензенти:
канд. філос.наук, доцент **Єфіменко В.В.**,
канд. філос.наук, доцент **Федорова І.І.**

Відповідальні редактори:
Докт. філос.наук Бровко М.М., канд. філос. наук Шутов О.Г.

Редакційна колегія:
Докт. філос. наук, проф. Бровко М.М., докт. філос. наук, проф. Воєводін О.П., докт. філос. наук, проф.Левицька О.І., докт. філос. наук, проф. Левчук Л.Т., докт. філос. наук, проф. Лічковах В.А., докт. філос. наук, пров. наук. співробітник Лях В.В., докт. філос. .наук, проф. Малахов В.А., докт. філос. наук, проф. Петров Ю.В., докт. філос. наук, проф. Скуратівський В.А., докт. філос. наук, проф. Шубняков Б.П., канд. філос. наук, проф. Шутов О.Г.

А43

Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: альманах. Зб. наукових праць / Відп. ред.: М.М.Бровко, О.Г.Шутов. – К.: Знання, 2000, - 343 с. – Бібліогр. в кінці розд.

ISBN 966-7443-66-3

Збірник присвячений широкому спектру досліджень науково-теоретичних проблем категоріальності естетичного знання, суміжним проблемам філософії, етики, естетики та культурології; оцінці ролі і місця у сучасному культурному просторі новітніх філософсько-культурологічних напрямків, специфіки буття людини в соціумі.

Альманах розрахований на фахівців у галузі філософії, культурології, етики, естетики, лінгвістики, викладачів і студентство.

ББК 87

ISBN 966-7443-66-3

© Бровко М.М.,
Шутов О.Г., 2000.